

(in Moravskem) in v Sloveniji. Nastanek sistema enega samega dediča v racionaliziranem germansko-protestantovskem svetu v novem veku je neposredno povezan s prodiranjem denarnega gospodarstva in s problemom čistih denarnih dohodkov iz kmečke posesti. V tem sistemu morajo s posestva, ko se sin-dedič oženi, ne le vsi bratje in sestre, temveč tudi oče in mati, da bi na posestvu ostal en sam gospodar ali ena sama gospodinja, in da bi drugi moški, bodisi oče ali brat, ali kaka druga ženska, bodisi mati ali sestra, ne kvarili računov novega gospodarja; vse dolžnosti in pravice se uredi racionalno, vsak dobi svoje, vsi vzroki in povodi za motnje, spore in razprtije se odstranijo. To je čisti tip individualnega gospodarstva, docela skladen z individualističnim družbenim redom in z vsemi pravili pridobivanja v kapitalističnem meščanskem gospodarstvu. Najlepše se nam v tem primeru prikazuje, kako denar in delo za denar tudi v kmečkem ljudstvu razbija in razdvaja ljudi, očeta od sina, brata od brata. Oče in sin, bratje med sabo, uredi svoje odnose z dogovorom, s pravnim aktom, in ta dogovor je starejši od zakonov meščanske družbe, pojavi se že v 16. stol. istočasno s prodiranjem denarnega gospodarstva na vas v Evropi. Torej je proces individualizacije kmečke posesti mnogo starejši od zakonov meščanske družbe 19. stoletja in se razvija vzporedno s prodiranjem denarnega gospodarstva.

Med svetovno vojno smo bili priče obratnega procesa. Denar je izgubil vrednost. V splošnem pomanjkanju dobrin ni razvrednoteni denar kot menjalno sredstvo ponekod v kmečkem gospodarstvu sploh nič pomenil. Ljudje so se tedaj vračali zopet v naturalno gospodarstvo in produkte zamenjavali. V teh časih se je po vaseh pogosto dogajalo, da so se razbite in razdejane družine zopet družile pri gospodarskem delu, da je rodbinsko in krvno sorodstvo vplivalo v smeri združevanja in vzajemnega gospodarstva in pomoči vsem članom prejšnje hišne zadruge, ki je bila v normalnem, predvojnem času razbita. Ko so nevarnosti minile, ko je pomanjkanje hrane ponehalo in so ljudje zopet lahko kupovali za denar, so se začasne gospodarske združitve, nastale v vojni *via facti*, zopet razgubile, gospodarstvo postane zopet denarno in individualno. X

POGOVOR S PSOM

OLGA SCHEINPFLUGOVÁ — MILE KLOPČIČ

*Kako ti je dobro, moj dragi,
ker tvoj svet še zmerom stoji!
Saj v teh dneh strahu in groze
le pes še lahko zarenči.*

*In sladkor ostal ti je sladek
in kost je ostala ti kost,
napredek ti ni še nazadek,
in tat še ni ti gost.*

*In blatu lahko rečeš blato,
to sme le še pes prav za prav.
Kar zate je včeraj bil škorenj,
ti škorenj še zdaj je ostal.*